

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za izobraževanje, kulturo, znanost, šport in mladino

Številka: 602-02-2/2025/8
Ljubljana, 18. 6. 2025

EPA 2115-IX

Komisija Državnega sveta za izobraževanje, kulturo, znanost, šport in mladino je na podlagi drugega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 – uradno prečiščeno besedilo, 95/09 – odl. US, 21/13 – ZFDO-F, 81/18 – odl. US, 16/23 in 12/24 – ZVDZ-E) ter 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14, 26/15, 55/20, 123/20, 67/22 in 69/23) sprejela naslednje

M N E N J E

k Predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o osnovni šoli (ZOsn-M), prva obravnava

Komisija Državnega sveta za izobraževanje, kulturo, znanost, šport in mladino (v nadaljevanju: komisija) je na 30. seji 18. 5. 2025 obravnavala Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o osnovni šoli (ZOsn-M) v prvi obravnavi (v nadaljevanju: predlog zakona), ki ga je v obravnavo Državnemu zboru predložila Vlada Republike Slovenije.

Komisija predlog zakona **podpira**.

* * *

Predlog zakona prinaša vrsto novosti. Med najpomembnejšimi spremembami je nova ureditev področja vzgojnega delovanja šole, in sicer se vzgojni načrt kot samostojen dokument ukinja, njegove vsebine pa bodo vključene v letni delovni načrt šole – vsaka šola bo svoje vzgojno delovanje letno evalvirala in prilagajala aktualnim razmeram in potrebam. Na novo je opredeljen vzgojni opomin, ki se lahko izreče že ob prvi hujši kršitvi pravil, torej ne šele ob ponavljajočem se ravnanju, pri tem predlog zakona določa nabor hujših kršitev kot osnovo za izrekanje vzgojnega opomina. Po novem vzgojni opomin velja 12 mesecev, v tem obdobju pa se z učencem izvajajo dodatno okrepljene vzgojne aktivnosti. Posebej se ureja možnost prešolanja učenca na drugo šolo po treh izrečenih vzgojnih opominih. Novela vzpostavlja pravno podlago za pregled osebnih predmetov učenca, kadar obstaja sum, da ima pri sebi nevarne snovi.

Med osrednjimi vsebinskimi novostmi je uvedba novega predmeta informatika in digitalne tehnologije, ki učencem sistematično zagotavlja temeljna znanja s področja računalništva, programiranja, varne in odgovorne rabe tehnologije ter razumevanja digitalnega sveta.

Ena od poglobitnih novosti je omejitev uporabe elektronskih naprav učencev: staršem se nalaga dolžnost nadzora nad predmeti, ki jih otrok prinaša v šolo; učenec bo moral ob prihodu v šolo naprave odložiti na za to določen prostor; med poukom jih bo lahko uporabljal zgolj ob dovoljenju učitelja ali če za to obstajajo utemeljeni zdravstveni razlogi.

Za učence, ki z vedenjem ogrožajo varnost drugih, se uvaja možnost prilagojenega izvajanja pouka v drugih organiziranih oblikah. S tem se zagotavlja varnost vseh udeležencev vzgojno-izobraževalnega procesa, hkrati pa se ohranja pravica teh učencev do izobraževanja.

Predlog zakona izboljšuje tudi pogoje za učence s posebnimi potrebami, ki imajo ogrožajoče zdravstveno stanje; tem učencem se priznava pravica do spremljevalca tudi med šolskim prevozom.

S predlogom zakona se uvaja dopolnilni pouk slovenskega jezika in kulture tudi za učence Romske skupnosti in določa zakonska podlaga za zbiranje podatkov o številu romskih učencev, ker to omogoča boljše načrtovanje organizacije kadrovskega virov in podpore tem učencem.

* * *

Komisija se je seznanila s podporo Združenja ravnateljev in pomočnikov ravnateljev Slovenije predlogu zakona. V združenju ocenjujejo, da bodo spremembe pripomogle k odpravi določenih anomalij v obstoječi zakonodaji ter preprečile izkoriščanje njenih vrzeli. To bo šolam omogočilo bolj učinkovito ukrepanje in lažje zagotavljanje varnega ter spodbudnega učnega okolja za vse učence. Pričakujejo, da se bodo tudi prihodnje zakonodajne spremembe nadaljevale v smeri zavedanja, da se vzgoja ne more upravljati zgolj prek upravnega postopka, saj je vzgoja živa stvar – vsak primer je specifičen in zahteva individualno obravnavo. Zato je ključno, da se tudi v prihodnje zakonodaja razvija v smeri, ki zmanjšuje pravni formalizem in krepi strokovno avtonomijo šol. V združenju še predlagajo, da bi se uvedba novega predmeta s področja informatike in digitalne tehnologije začela izvajati prej, ne šele s 1. 9. 2028.

Komisija se je seznanila s pripombami Skupnosti občin Slovenije in Združenja občin Slovenije, ki sta kljub splošni podpori predlogu zakona predstavila nekaj vsebinskih pripomb k 6. in 13. Členu. Ena ključnih pripomb se nanaša na izenačevanje pravice do vpisa glede na stalno in začasno prebivališče. Občine opozarjajo na zlorabo instituta začasnega prebivališča, saj starši tik pred začetkom šolskega leta pogosto prijavljajo začasna prebivališča z namenom vpisa v zeleno šolo. Takšna praksa občinam onemogoča učinkovito in dolgoročno načrtovanje prostorskih in kadrovskega kapacitet. Glede pravice do brezplačnega prevoza občine predlagajo, da se omeji na učence znotraj šolskega okoliša, saj trenutna ureditev omogoča široke interpretacije, ki pogosto nesorazmerno povečujejo obveznosti za občine. Opozarjajo tudi na nejasno določbo glede ogrožene varnosti na poti v šolo, ki je pravno nedoločena in vodi v vedno večja pričakovanja staršev. Pri organizaciji prevozov otrok s posebnimi potrebami občine izpostavljajo nevzdržno prakso, saj je pogosto treba zagotavljati prevoze na več lokacij, kar povzroča nesorazmerne stroške. Predlagajo, da te stroške prevzame državni proračun, saj gre za vprašanje, ki presega lokalne

pristojnosti in se nanaša na socialno-zdravstveno področje. Poleg tega občine predlagajo, da se za učence prve triade zagotovi aktivno varstvo, za višje razrede pa ustrezen prostor za varno bivanje, saj potrebe po varstvu niso enake v vseh starostnih skupinah. Predlagajo tudi, da se v primeru pravnomočne odločbe o prekršku, s katero se izreče globa javnemu zavodu, o tem obvesti tudi ustanovitelj, kar bi zagotovilo ustrezen pretok informacij in večjo preglednost.

* * *

Komisija ugotavlja, da predlog zakona učinkovito naslavlja številna vprašanja in izzive, s katerimi se srečujejo osnovne šole, kot. npr. glede uporabe elektronskih naprav. Te naprave motijo pouk in predstavljajo širši problem spremljanja pouka in osredotočenosti učencev, česar v osnovnih šolah pogosto primanjkuje. Posledične motnje koncentracije se nato prenašajo tudi v srednje šole, zlasti pa se odražajo v slabšem učnem uspehu. Predlagane rešitve so za šole dobrodošle, saj ne bodo več same nosile odgovornosti za odločitev glede dovoljenja uporabe naprav v šolah.

Kar zadeva področje digitalnih veščin, znanja računalništva oz. informatike, ki se uvaja s predlogom zakona, komisija to ocenjuje kot zelo velik pravno-formalni premik na poti k računalniškemu opismenjevanju. Pri tem je bilo izpostavljeno, da pa je do praktičnega premika prišlo že v času covida, ko so se digitalna orodja množično uporabljala pri pouku in ko je bilo treba v zelo kratkem času obvladati vsaj osnovne digitalne veščine. V tistem obdobju so učenci in učitelji pridobili veliko digitalnega znanja in izkušenj pri izvajanju pouka in predstavitve učne snovi, ki jo je bilo treba tudi digitalizirati. Komisija ocenjuje kot smiselno, da se ob pripravi učnega načrta za predmet informatika in digitalna tehnologija upoštevajo tudi dobre prakse iz obdobja covida.

* * *

Predlagatelj je v odzivu na razpravo pojasnil, da je bilo v pripravo zakonodaje vloženega veliko navora, pri čemer so bile na več področjih dosežene pomembne izboljšave. Posebej občutljivo je vprašanje zlorabe začasnega prebivališča, kjer je zaradi samih otrok potreben preudaren in sočuten pristop. Na področju brezplačnega prevoza učencev je prišlo do usklajevanja z občinami, s katerimi so bila stališča pomembno zblížana. Vprašanje varne šolske poti presega šolsko zakonodajo in se navezuje tudi na prometno zakonodajo, medtem ko so bili pri prevozih otrok s posebnimi potrebami že storjeni konkretni premiki. Na področju varstva otrok po pouku imajo šole v okviru razširjenega programa že zdaj možnost organizirati številne vsebine: ta čas namenjajo kakovostnim dejavnostim, ki ne pomenijo le varstva, temveč razvoj talentov, interesov in druženja med vrstniki.

Digitalna kompetentnost je opredeljena kot ena od petih skupnih ciljev vzgojno-izobraževalnega sistema: digitalne vsebine se uvajajo v vse predmete že od 1. razreda naprej; šole med 4. in 6. razredom v okviru razširjenega programa ponujajo obvezne vsebine s področja računalništva in informatike, v 7. razredu pa se ta predmet uvede tudi kot obvezni del učnega načrta in učenci lahko izbirajo še dodatne izbirne predmete s tega področja, kar ustvarja raznolik in bogat izobraževalni ekosistem. Tak pristop omogoča uravnotežen razvoj digitalnih znanj skozi vsa leta šolanja ter hkrati upošteva individualne razlike in interese otrok.

* * *

Komisija ugotavlja, da so predlagane zakonske rešitve med učitelji in praktiki v osnovnih šolah naletete na pomembno podporo. Zato ocenjuje, da predlog zakona uspešno naslavlja ključna problematična področja, zlasti pri oblikovanju šolske kulture in jasnejših načel delovanja, obenem pa omejuje nekatere prakse, ki so v zadnjih letih prerasle v resne težave.

* * *

Za poročevalca je bil določen državni svetnik Branimir Štrukelj.

Predsednik
Branimir Štrukelj, l.r.